

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства охорони  
здоров'я України

№ \_\_\_\_\_

**Порядок**  
**проведення судових експертиз в державних спеціалізованих установах**  
**судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України**

1. Цей Порядок визначає організаційні засади проведення судових експертиз в державних спеціалізованих установах судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України.

В державних спеціалізованих установах судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України проводяться судово-медичні, судово-токсикологічні, судово-біологічні, молекулярно-генетичні експертизи (далі – судові експертизи).

2. У цьому Порядку терміни вживаються у значеннях, наведених у Кримінальному процесуальному кодексі України, Цивільному процесуальному кодексі України, Законах України «Про судову експертизу», «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» та інших нормативно-правових актах.

3. Предметом судово-медичної експертизи є матеріальний об'єкт, процес або явище, дослідження якого проводиться на основі медико-біологічних знань.

Об'єктом судово-медичної експертизи є:

стан здоров'я, органів і тканин людини (крім стану психічного здоров'я);

медичні документи щодо особи, відносно якої призначена експертиза (крім тих, які містять інформацію про стан психічного здоров'я або про психічні та поведінкові розлади);

результати медичних обстежень, клінічних та лабораторних досліджень (крім тих, які містять інформацію про стан психічного здоров'я особи або про її психічні та поведінкові розлади);

данні матеріалів провадження/справи (протоколи оглядів, слідчих експериментів тощо).

Судово-медична експертиза проводиться судовими експертами за такими експертними спеціальностями:

«Судово-медична танатологія» стосовно померлих осіб;

«Клінічна судово-медична експертиза» стосовно живих осіб;

«Медико-криміналістична експертиза», якщо предметом експертизи є: скелет людини, ушкодження кісток та тіла м'яких тканин людини; пошкодження одягу, який був на людині під час отримання ушкоджень; інші

предмети та речі, які пов'язані з дією травматичних чинників на людину, а об'єктом експертизи є: структура тканин тіла людини та її руйнування, структура тканини одягу та її руйнування; включення та нашарування матеріалів, або хімічних елементів навколо ушкоджень, в ділянці самих ушкоджень тіла людини, та/або навколо і в пошкодженнях одягу; характер та особливості предметів, які спричинили або могли спричинити травму людині; фото- та відеозображення, візуалізація внутрішніх структур тіла (органів, тканин) людини.

На період дії воєнного стану в Україні та п'яти років після його припинення або скасування в державних спеціалізованих установах судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України судово-медична експертиза проводиться судовими експертами за експертною спеціальністю «Судово-гістологічна експертиза», якщо предметом експертизи є мікроскопічні прояви патологічних станів та травматичних змін внутрішніх органів і тканин тіла людини, а об'єктом судової експертизи є: шматочки внутрішніх органів, тканин, біопсійний та післяопераційний матеріали; гістологічні блоки та гістологічні скельця (готові препарати); мінералізати органів з метою встановлення планктону. Через п'ять років після припинення або скасування воєнного стану в Україні ці судові експертизи проводяться, як складова судово-медичної експертизи судовими експертами відповідних експертних спеціальностей.

4. Предметом судово-токсикологічної експертизи є біологічні рідини та тканини (органи) тіла людини, блювотні маси, промивні води, харчові продукти, напої та лікарські засоби.

Об'єктом судово-токсикологічної експертизи є екстракти отримані з крові, сечі, внутрішніх органів та їх вмісту, з харчових продуктів, напоїв та лікарських засоби.

Судово-токсикологічна експертиза проводиться судовими експертами за експертною спеціальністю «Судово-токсикологічна експертиза».

5. Предметом судово-біологічної експертизи є:  
кров, волосся, кісткова тканина, виділення людини або тварини;  
піднігтьовий вміст, нашарування виділень, крові, інших рідин та тканин людини або тварини;

травмуючі предмети, предмети одягу та інші предмети, які пов'язані з травмуванням, насильницькими діями або контактом з тілом людини.

Об'єктом судово-біологічної експертизи є цитологічні препарати, реакції з екстрактів, клітини, тканини, та їх морфологічна структура, препарати та результати імунологічних реакцій.

Судово-біологічна експертиза проводиться судовими експертами за експертною спеціальністю «Судово-біологічна експертиза».

6. Предметом молекулярно-генетичної експертизи є:

волосся, піднігтьовий вміст, нашарування виділень, крові, інших рідин, та тканин людини (або тварини);

травмуючі предмети, предмети одягу та інші предмети, які пов'язані з травмуванням, насильницькими діями або контактом з тілом людини.

Об'єктом молекулярно-генетичної експертизи є індивідуальні генетичні ознаки людини (геном), які визначаються з клітинних нашарувань на травмуючих предметах, предметах одягу та інших предметах, які пов'язані з травмуванням, насильницькими діями або контактом з тілом людини.

Молекулярно-генетична експертиза проводиться судовими експертами за експертною спеціальністю «Судово-біологічна експертиза».

7. Судові експертизи проводяться в державних спеціалізованих установах судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України та їх територіальних філіях (далі – експертна установа), особами, які відповідають вимогам, визначеним статтею 10 Закону України «Про судову експертизу» та працюють на посадах передбачених Переліком посад судових експертів в державних спеціалізованих установах судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від \_\_\_\_ № \_\_\_\_, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України \_\_\_\_ за № \_\_\_\_ (далі – судовий експерт).

8. Призначення судової експертизи, обов'язки, права та відповідальність судових експертів визначаються Кримінальним процесуальним кодексом України, Цивільним процесуальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кодексом адміністративного судочинства України, Кримінальним кодексом України, Законом України «Про судову експертизу».

9. Підставою для проведення судової експертизи є процесуальне рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду, або рішення органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа про адміністративні правопорушення, або договір з експертною установою (далі – процесуальний документ про призначення судової експертизи).

10. За процесуальними ознаками судова експертиза є: первинною, повторною, додатковою.

11. За організаційними ознаками судова експертиза є: одноособовою, комісійною.

12. При необхідності вирішення одного спільного (інтеграційного) завдання (питання) судовими експертами різних експертних спеціальностей, проводяться комплексні судові експертизи.

13. Якщо судову експертизу живій особі необхідно провести на місці події або за місцезнаходженням об'єкта дослідження, та при забезпеченні експертові (експертам) належних умов праці і безперешкодного доступу до цього місця події або до місцезнаходження цього об'єкта дослідження, судову експертизу проводиться за їх місцезнаходженням.

14. Організаційне та матеріально-технічне забезпечення судово-експертної діяльності, контроль за своєчасним її здійсненням та дотриманням судовими експертами положень нормативно-правових актів, покладаються на керівника експертної установи.

15. При надходженні в експертну установу матеріалів для проведення судової експертизи від особи або органу, яка (який) залучила (залучив) експерта (експертів), слідчого судді або суду (далі – замовник), ці матеріали впродовж 1 календарного дня розглядаються керівником експертної установи.

16. При розгляді матеріалів для проведення судової експертизи керівник експертної установи оцінює процесуальний документ про призначення судової експертизи, приймає рішення щодо кількісного складу експертів (одноособовий або комісійний) та відповідним розпорядчим документом визначає конкретного (конкретних) судового (судових) експерта (експертів), якому (яким) доручено проведення судової експертизи (при не зазначенні цього в процесуальному документі про призначення судової експертизи).

У разі визначення керівником експертної установи себе судовим експертом та виникнення у зв'язку з цим реального чи потенційного конфлікту інтересів керівник експертної установи зобов'язаний повідомити Міністерство охорони здоров'я України про наявність такого конфлікту інтересів у встановленому законодавством порядку та вжити заходів щодо його врегулювання відповідно до вимог статті 28 Закону України «Про запобігання корупції». Врегулювання конфлікту інтересів здійснюється шляхом застосування зовнішнього контролю відповідно до статті 29 Закону України «Про запобігання корупції».

Визначення керівником експертної установи себе судовим експертом здійснюється за попереднім погодженням з Міністерством охорони здоров'я України.

17. При проведенні комісійної судової експертизи керівник експертної установи призначає голову комісії, членів комісії та експерта-доповідача. Експертом-доповідачем може бути голова комісії.

У голови комісії відсутні переваги перед іншими членами комісії під час вирішення поставлених питань. Голова комісії скликає і проводить наради судових експертів, на яких ознайомлює їх з процесуальним документом про призначення судової експертизи і матеріалами, які надійшли від замовника та організовує розробку спільної програми дій, з визначенням послідовності і строків їх виконання.

18. Судовий експерт (судові експерти), якому (яким) доручено проведення судової експертизи впродовж одного календарного дня оцінює (оцінюють) чи наявні підстави для його (їх) самовідводу передбачені статтею 79 Кримінального процесуального кодексу України або статтею 38 Кодексу адміністративного судочинства України або статтею 38 Цивільного процесуального кодексу України, (в залежності від категорії справи чи провадження, за якою (яким) проводиться судова експертиза) та чи наявний у нього (них) реальний чи потенційний конфлікт інтересів.

За наявності підстав для самовідводу передбачених статтею 79 Кримінального процесуального кодексу України чи статтею 38 Кодексу адміністративного судочинства України чи статтею 38 Цивільного процесуального кодексу України або при наявності реального чи потенційного конфлікту інтересів судовий експерт (судові експерти) в той же день заявляє (заявляють) самовідвід та повідомляє (повідомляють) про це керівника експертної установи.

19. Судовий експерт (судові експерти), якому (яким) доручено проведення судової експертизи протягом 10 календарних днів з дня такого доручення, оцінює (оцінюють) надані замовником матеріали. При недостатності наданих замовником матеріалів для повного дослідження та надання обґрунтованих і об'єктивних висновків судовий експерт (судові експерти) протягом 5 календарних днів заявляє (заявляють) замовнику клопотання про надання додаткових матеріалів та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи та за необхідності і погодженням із замовником, повертає (повертають) замовнику матеріали, надані для проведення експертизи.

20. У разі не надання додаткових матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих і об'єктивних висновків, через 40 календарних днів судовий експерт (судові експерти) направляє (направляють) замовнику вмотивовану заяву про відмову від проведення судової експертизи.

21. Якщо під час проведення судової експертизи об'єкт дослідження може бути пошкоджений або знищений, процесуальний документ про призначення судової експертизи має містити дозвіл на його пошкодження або знищення, зміну стану чи властивостей.

У разі відсутності такого дозволу судовий експерт (судові експерти), якому (яким) доручено проведення судової експертизи заявляє (заявляють) замовнику клопотання про необхідність внесення відповідних змін до процесуального документу про призначення судової експертизи.

22. При проведенні судової експертизи судовий експерт (судові експерти) оцінює (оцінюють) необхідність залучення до її проведення осіб, що мають спеціальні знання в інших галузях знань. При неможливості проведення

судової експертизи без залучення цих осіб, судовий експерт (судові експерти) протягом 1 календарного дня повідомляє (повідомляють) про це замовника з клопотанням про їх залучення.

23. При надходженні від замовника документів, що містять інформацію про стан здоров'я особи, щодо якої призначено судову експертизу, факти її звернення за медичною допомогою, її діагноз, інтимну і сімейну сторону життя, а також інші відомості, одержані при її обстеженні, судові експерти її використовують виключно у разі наявності письмової згоди (наданої в довільній формі) цієї особи на використання зазначеної інформації. При проведенні судової експертизи призначеної слідчим суддею чи судом, зазначена інформація використовується без згоди особи. При отриманні зазначеної інформації органом досудового розслідування на підставі ухвали слідчого судді, вона використовується без згоди особи.

24. При проведенні судової експертизи, судовий експерт (судові експерти) керуються галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я, методиками проведення відповідної судової експертизи, результати наукових досліджень, що містять систематичні огляди та опубліковані в періодичних виданнях першого кварталу (Q1) включених до наукометричних баз Scopus та/або Web of Science Core Collection. Вибір методики проведення відповідної судової експертизи є виключним повноваженням судового експерта (судових експертів) якому (яким) доручено проведення судової експертизи.

25. При проведенні судової експертизи, за наявності впливу, який перешкоджає її проведенню зі сторони третіх осіб, які мають за законом право бути присутніми під час її проведення, судовий експерт (судові експерти) зупиняє (зупиняють) її проведення та письмово в довільній формі повідомляє (повідомляють) про це замовника.

26. При проведенні судової експертизи, при виявленні ушкоджень або інших ознак застосування до особи катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання, або сама особа, щодо якої призначено судову експертизу, заявляє про таке поводження, судовий експерт (судові експерти) зобов'язаний (зобов'язані) відобразити ці відомості у своєму висновку та повідомити про це органи досудового розслідування.

Якщо під час проведення судової експертизи живої особи, судовий експерт (судові експерти) отримує (отримують) відомості, які можуть вказувати на інше кримінального правопорушення, ніж те, щодо якого призначена експертиза, судовий експерт (судові експерти) відображає (відображають) ці відомості у своєму висновку та повідомляє (повідомляють) невідкладно (але не пізніше 24 годин) про це органи досудового розслідування.

27. Строк проведення судових експертиз становить:

1) для судово-медичної експертизи трупа до 3 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 5 календарних днів з інформуванням замовника;

2) для комплексної судової експертизи трупа до 15 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 30 календарних днів з інформуванням замовника;

3) для судово-медичної експертизи живих осіб до 5 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 10 календарних днів з інформуванням замовника;

4) для комплексної судової експертизи живих осіб до 15 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 30 календарних днів з інформуванням замовника;

5) для судово-медичної експертизи у кримінальних провадженнях щодо неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником до 30 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 45 календарних днів з інформуванням замовника;

6) для судово-медичної експертизи, яка проводиться судовим експертом за експертною спеціальністю «Медико-криміналістична експертиза» до 7 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 30 календарних днів з інформуванням замовника;

7) для судово-токсикологічної експертизи до 15 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня

складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 30 календарних днів з інформуванням замовника;

8) для судово-біологічної експертизи до 7 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 15 календарних днів з інформуванням замовника;

9) для молекулярно-генетичної експертизи до 7 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 15 календарних днів з інформуванням замовника.

10) для судово-медичної експертизи, яка проводиться судовим експертом за експертною спеціальністю «Судово-гістологічна експертиза» до 7 календарних днів з дати надання замовником всіх матеріалів необхідних для повного дослідження та надання обґрунтованих та об'єктивних висновків. Залежно від ступеня складності цих експертиз і обсягу їх об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 30 календарних днів з інформуванням замовника.

28. При проведенні судової експертизи в кримінальному провадженні щодо особи, яка тримається під вартою, щодо неповнолітньої особи або щодо кримінального правопорушення, вчиненого стосовно малолітньої або неповнолітньої особи, судова експертиза проводиться невідкладно (але не пізніше 24 годин, якщо це дозволяє методика проведення відповідної судової експертизи).

29. При проведенні судово-медичної експертизи трупів, інформація про труп, документи, коштовності, носильні та інші речі, які були разом з ним, вносяться до Журналу реєстрації трупів, документів, коштовностей, носильних та інших речей, які були разом з ним, який ведеться за формою згідно з додатком до цього Порядку.

В експертній установі трупи тимчасово зберігаються за умов, що перешкоджають гниттю при температурі не вище +2 °С та при температурі не вище -15 °С за необхідності довгострокового зберігання.

В експертній установі документи, коштовності, носильні та інші речі, які були разом з трупом зберігаються у спеціально обладнаному приміщенні установи.

30. Трупи осіб, які померли від біологічних патогенних агентів 2-4 груп, наведених у додатку 1 до Порядку ведення обліку, звітності та епідеміологічного нагляду (спостереження) за інфекційними хворобами,

затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 30 липня 2020 року № 1726, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 грудня 2020 року за № 1332/35615, зберігаються окремо від інших трупів.

Зберігання зазначених трупів, а також проведення їх судово-медичної експертизи здійснюється у відповідності до законодавства у сфері запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізацію та ліквідацію їх спалахів та епідемій.

31. Після закінчення судової експертизи у строк до 5 календарних днів складається висновок судового експерта за формою первинної облікової документації № 170/о «Висновок експерта № \_\_\_\_», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від \_\_\_\_ № \_\_\_\_ зареєстрованим в Міністерстві юстиції України \_\_\_\_ за № \_\_\_\_\_. Залежно від ступеня складності цієї експертизи і обсягу об'єктів, поданих на дослідження, цей строк продовжується до 10 календарних днів з інформуванням замовника.

За наявності розбіжностей між судовими експертами при проведенні комісійної експертизи, у висновку експертів зазначаються відповіді на поставлені питання кожного з них (за кількістю точок зору) з відповідним обґрунтуванням.

32. Після складання висновку експерта, впродовж 3 календарних днів матеріали, які було надано для проведення судової експертизи, повертають замовнику разом з цим висновком експерта.

33. Взаємодія між замовником та експертною установою чи судовим експертом (судовими експертами) відбувається шляхом використання системи електронного документообігу та єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

**В.о директора Департаменту  
медичних послуг**

**Олена ГАРМАТА**

Додаток  
до Порядку проведення судових експертиз  
в державних спеціалізованих установах  
судово-медичної експертизи Міністерства  
охорони здоров'я України  
(абзац перший пункту 29)

|                                                                                                                                                                                                                      |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|
| <b>Міністерство охорони здоров'я України</b>                                                                                                                                                                         |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |
| Найменування та місцезнаходження (повна поштова адреса) державної спеціалізованої установи судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України (її територіальної філії):<br><br>_____<br><br>_____     |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |
| Код за ЄДРПОУ <table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>                                                                |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |
|                                                                                                                                                                                                                      |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |
| <p align="center"><b>Журнал реєстрації трупів, документів, коштовностей, носильних та інших речей, які були разом з ним</b></p> <p>Почато « ____ » _____ року</p> <p align="right">Закінчено « ____ » _____ року</p> |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |  |

Продовження додатка

[illegible]

Продовження додатка

[illegible]

Продовження додатка

[illegible]